Aan: **Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas**

Betreft: **Reactie op consultatie "betreffende de ontwerpnota over de parameters waarmee de hoeveelheid in het kader van het capaciteitsmechanisme aangekochte capaciteit wordt bepaald" (PRD-2024)**

Datum: 6/12/2019

Contact: Bram Claeys, bram.claeys@ode.be

De Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG) consulteert over de parameters waarmee de hoeveelheid aangekochte capaciteit wordt bepaald in het kader van de uitwerking van een capaciteitsvergoedingsmechanisme (CRM) voor België.

De inzet en het ontwerp van dit CRM moet voor de Organisatie voor Duurzame Energie Vlaanderen (ODE) maximaal in functie van de duurzame energietransitie staan. Essentieel is om binnen de grenzen van de energieregulering, het streven naar technologieneutraliteit en de staatsteunregels investeringen te stimuleren die bijdragen aan de duurzame energietransitie.

De wet op de kernuitstap voorziet de sluiting van de zeven Belgische kernreactoren tussen 2022 en 2025. Dit presenteert het Belgische elektriciteitssysteem met de grote uitdaging om tegen dan voldoende stuurbare capaciteit in stelling te brengen om de bevoorradingszekerheid niet in gedrang te laten komen. ODE wil deze nieuwe capaciteit zoveel mogelijk ingevuld zien met hernieuwbare energiebronnen, WKK en flexibiliteit door vraagsturing en sectorkoppeling.

Decentrale oplossingen kans geven om minstens 2GW extra capaciteit bij te dragen

Inzetten op milieuvriendelijke energieoplossingen blijkt minstens de helft van de kloof te kunnen dekken die valt na het sluiten van de kerncentrales in 2025. Die conclusie trekt ODE uit de studie die Elia op 28 juni 2019 publiceerde over de bevoorradingszekerheid en flexibiliteit.[1]

Een "milieuvriendelijk scenario", met een combinatie van de resultaten uit de sensitiviteitsanalyses op het vlak van energiebesparing, meer hernieuwbare energie (vooral wind), meer flexibiliteit, meer opslag en meer warmte-kracht koppeling komt zo tot een **extra bijdrage aan de bevoorradingszekerheid van 2GW**.[2] Meer dan de helft van de kloof die Elia berekent voor 2025 dus. Tegen 2030 zou de combinatie van milieuvriendelijke oplossingen meer dan de voor dat jaar berekende kloof kunnen dekken.

Uit de analyse die EDORA en ODE presenteerden in een hoorzitting over bevoorradingszekerheid in de Kamercommissie klimaat op 6/11/2019 bleek ook nog eens dat variabele hernieuwbare energiebronnen wel degelijk vandaag al een significante bijdrage leveren aan het verlagen van het

[1] http://www.elia.be/en/about-elia/newsroom/news/2019/20190628_Adequacy-and-flexibility-study

[2] Gebaseerd op figuur 4.3 van het Elia rapport: som van low electrification (als proxy voor effect elektriciteitbesparing, vb via LED), high RES, 1GW flex, Coo III, 1GW CHP

aantal uren piekverbruik in België.[3] Deze bijdrage zal alleen maar toenemen naarmate de opgestelde vermogens hernieuwbare energie toenemen binnen en buiten België.

Figuur 1. Vergelijking nodige nieuwe capaciteit en extra inzet milieuvriendelijke opties (Bron: ODE obv Elia Adequacy & Flexibility report, juni 2019)

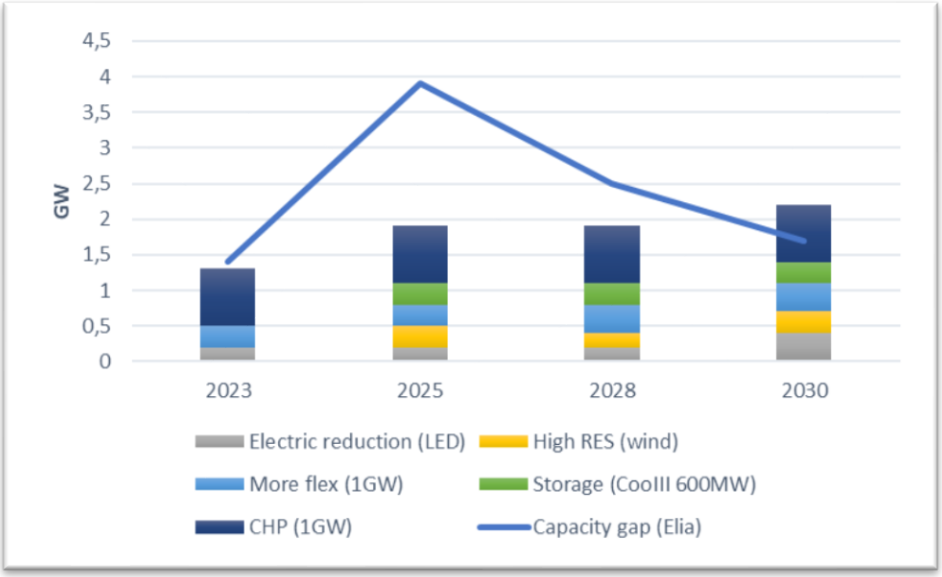

Het Europese Clean Energy Package bevat een aantal belangrijke bepalingen die de lidstaten moeten respecteren bij de invulling van instrumenten die de 'adequacy' op nationaal en Europees niveau beïnvloeden. Het is aangewezen de Belgische CRM wet conform deze context te implementeren. In het bijzonder denken we hierbij aan de nood om eerst marktverstoringen zoveel mogelijk weg te werken (zie artikel 20.3), het mechanisme tijdelijk te maken (artikel 21.8 en artikel 22.1.a) en de nood om het in te voeren in een regionale context (zie artikel 20.12). Het zal met andere woorden nodig zijn om duidelijk aan te tonen dat de gekozen piste van een capaciteitsvergoedingsmechanisme de beste oplossing uit een reeks onderzochte opties is.

Niveau van leveringszekerheid is belangrijke parameter

We zullen de nodige maatregelen moeten uitwerken om de elektriciteitsvraag zo effectief mogelijk te dekken door flexibele capaciteit aan de vraag- en de productiezijde. Daarbij is voldoende binnenlandse capaciteit nodig voor een minimale bevoorradingszekerheid en om de wettelijke criteria[4] voor bevoorradingszekerheid te respecteren.

Het valt te overwegen of het zinvol is het verplicht niveau van leveringszekerheid te laten variëren bij verschillende consumentengroepen. Vandaag gelden de zelfde strenge criteria voor iedereen, terwijl sommige consumenten misschien bereid zijn in contracten met vraagsturing te stappen. Onderzoek dus wat de sociaal-economische impact zou zijn van verschillende criteria per consumentengroep, en hoe dat de bevoorradingskloof zou beïnvloeden.

[3] De gemiddelde bijdrage van variabele hernieuwbare energiebronnen bedraagt 1,1 GW en ze verlaagt de piekvraag boven 12 GW met 400 uur (van 500 naar 100 uur).

[4] LOLE = loss of load expectation, in België ligt de limiet op maximaal 3 uur P50 LOLE en 20 uur P95. Impliciet betekent dit een bereidheid om tot 26700 EUR/MWh te betalen voor levering: uit rapport ELia volgt 80 EUR/kW gedeeld door 3u VOLL, zijnde 26,7 EUR/kWh.Andere landen hanteren andere criteria. In Ierland is de LOLE limiet bijvoorbeeld 8 uur.

Thermische productiecapaciteit naar groen gas tegen 2035

Een belangrijke bezorgdheid is het risico op te lange afhankelijkheid van fossiel aardgas door eventueel in te zetten op nieuwe STEG-centrales. Om in overeenstemming te zijn met het klimaatakkoord van Parijs zou de productie van elektriciteit tegen 2040 volledig CO_2-neutraal moeten zijn. Als in de CRM een geselecteerde STEG een contract krijgt van 15 jaar met een eerste levering in 2025 eindigt het juist in 2040. Als het na 2025 start loopt het tot voorbij 2040.

Verzeker daarom binnen het CRM contract voor productie-eenheden op gas (STEG, OCGT of WKK) de geleidelijke overschakeling naar **hernieuwbaar gas** tegen 2035. Biogas of hernieuwbaar gas uit elektrolyse met groene stroom zal niet oneindig beschikbaar zijn. Het lijkt logisch het prioritair in te willen zetten in de industrie en in de energieproductie tijdens periodes zonder wind of zon.

Het is overigens nog de vraag of eventuele contracten van 15 jaar in lijn te brengen zijn met de Europese verordening Interne Markt. Die stelt dat de Commissie een CRM slechts zal goedkeuren voor een periode van maximaal 10 jaar.[5]

In bijlage voegen we het algemene ODE standpunt over de inzet van capaciteitsvergoedingen.

[5] Verordening artikel 21.8

Betreft: **Standpunt over capaciteitvergoedingen voor bevoorradingszekerheid**

Datum: 18/7/2019

Contact: Bram Claeys, bram.claeys@ode.be

De wettelijke kernuitstap tussen 2022 en 2025 is voor de Belgische energiesector een ernstige uitdaging. Ze is tegelijk een opportuniteit om met de noodzakelijke investeringen in alternatieve capaciteit stappen vooruit te zetten in de duurzame energietransitie. De wetgever heeft beslist om met de ontwikkeling van een capaciteitsvergoedingsmechanisme (CRM) investeringen in vervangcapaciteit te stimuleren. De inzet en het ontwerp van dit CRM moet voor ODE maximaal in functie van de energietransitie staan.

In dit standpunt schetsen we de context, noodzakelijke overwegingen en de randvoorwaarden voor participatie van vraagsturing, decentrale productie en aggregatie in het CRM. We wijzen ook op het belang van de activering van de gewestbevoegdheden om extra energiebesparing, flexibiliteit en hernieuwbare energiecapaciteit te ontwikkelen. Daardoor kan de inzet van het CRM dalen in omvang en kost, of misschien zelfs niet nodig zijn.

- Milieuvriendelijke oplossingen kunnen een groot deel van de bevoorradingskloof dekken. De gewesten moeten zorgen dat die oplossingen zich maximaal ontwikkelen. Prioritiseer milieuvriendelijke oplossingen in het CRM.
- Neem alle capaciteitsopties en verbruikersgedrag in rekening bij het analyseren van de bevoorradingszekerheid.
- Faciliteer toegang voor decentrale capaciteit tot het capaciteitsmechanisme:
    - Principieel is ODE geen voorstander van een minimumdrempel. Als er een nodig is, bepaal die dan op basis van een kosten-baten analyse.
    - Eenvoudige en eenmalige prekwalificatie.
    - Effectieve en gelijkwaardige toegang voor aggregatie.
- Overweeg een bijkomende T-1 veiling in 2021.
- Vermijd windfall profits (oa. door pay as cleared) en sta geen combinatie van steun toe.

Bevoorradingszekerheid vergt geïntegreerde aanpak

Hun bevoorradingszekerheid verzekeren is de verantwoordelijkheid van iedere afzonderlijke lidstaat. België maakt echter deel uit van de Centraal West-Europese gekoppelde elektriciteitsmarkt. Onze bevoorradingszekerheid voor elektriciteit valt dus ook te bekijken op regionaal (Europees) niveau en moet rekening houden met onze interconnectiecapaciteit en de evolutie van de energiemix en beschikbare capaciteit in de buurlanden. Vanaf 2022 daalt de beschikbare capaciteit in een aantal belangrijke buurlanden en in België. We zullen de nodige maatregelen moeten uitwerken om de elektriciteitsvraag zo effectief mogelijk te dekken door flexibele capaciteit aan de vraag- en de

productiezijde. Daarbij is voldoende binnenlandse capaciteit nodig voor een minimale bevoorradingszekerheid en om de wettelijke criteria[1] voor bevoorradingszekerheid te respecteren.

Maak daarbij optimaal gebruik van de markt om de investeringen en innovatie te stimuleren in intelligente oplossingen die de flexibiliteit van het elektrische systeem maximaliseren. Daarom is de verdere ontwikkeling van de flexibiliteit van de markt, met name door het betrekken van de gedecentraliseerde productie/opslag en bedrijven/prosumenten aangesloten op de distributienetten een prioriteit. De overheid moet strikt toezien op de naleving van de regels van de ontvlechting (unbundling) tussen de gereguleerde actoren die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de infrastructuur en de facilitering van de markten en de verschillende spelers op de markt. Het is belangrijk dat de principes van de ontvlechting en de vrijgemaakte markt gerespecteerd blijven tijdens de energietransitie.

Het operationeel houden van bestaande en het bouwen van nieuwe gasproductie-eenheden vergt een grondige afweging. Thermische centrales zijn complementair aan vraagsturing, opslag en variabele hernieuwbare energiebronnen. Overcapaciteit van centrale productie-eenheden kan echter investeringen in andere capaciteit moeilijker maken. We moeten streven naar het juiste evenwicht tussen de verschillende componenten van een duurzaam energiesysteem.

Het valt te overwegen of het zinvol is het verplicht niveau van leveringszekerheid te laten variëren bij verschillende consumentengroepen. Vandaag gelden de zelfde strenge criteria voor iedereen, terwijl sommige consumenten misschien bereid zijn in contracten met vraagsturing te stappen. Onderzoek dus wat de sociaal-economische impact zou zijn van verschillende criteria per consumentengroep, en hoe dat de bevoorradingskloof zou beïnvloeden.

Milieuvriendelijke oplossingen kunnen grootste deel bevoorradingskloof dekken

De wet op de kernuitstap voorziet de sluiting van de zeven Belgische kernreactoren tussen 2022 en 2025. Dit presenteert het Belgische elektriciteitssysteem met de grote uitdaging om tegen dan voldoende stuurbare capaciteit in stelling te brengen om de bevoorradingszekerheid niet in gedrang te laten komen. ODE wil deze nieuwe capaciteit zoveel mogelijk invullen met hernieuwbare energie, WKK en flexibiliteit door vraagsturing en sectorkoppeling.

Inzetten op milieuvriendelijke energieoplossingen blijkt minstens de helft van de kloof te kunnen dekken die valt na het sluiten van de kerncentrales in 2025. Die conclusie trekt ODE uit de studie die Elia op 28 juni 2019 publiceerde over de bevoorradingszekerheid en flexibiliteit.[2] Een snelle lezing zou kunnen leiden tot de conclusie dat België nu voluit de kaart moet trekken van nieuwe gascentrales. De studie presenteert echter een veel genuanceerder beeld en schuift geen specifieke technologie naar voor.

Er is geen twijfel dat dringende actie nodig is om de Belgische kernuitstap ordentelijk voor te bereiden. Elia maakt haar analyse zeer voorzichtig, en komt tot een kloof van 3,9GW aan nieuwe te bouwen capaciteit tegen 2025. Anderen zoals de CREG plaatsen vraagtekens bij de aannames,

[1] LOLE = loss of load expectation, in België ligt de limiet op maximaal 3 uur P50 LOLE en 20 uur P95. Impliciet betekent dit een bereidheid om tot 26700 EUR/MWh te betalen voor levering: uit rapport ELia volgt 80 EUR/kW gedeeld door 3u VOLL, zijnde 26,7 EUR/kWh.Andere landen hanteren andere criteria. In Ierland is de LOLE limiet bijvoorbeeld 8 uur.

[2] http://www.elia.be/en/about-elia/newsroom/news/2019/20190628_Adequacy-and-flexibility-study

bijvoorbeeld wat betreft de beschikbare capaciteit in het buitenland of de rendabiliteit van gascentrales. Zij komen zo tot een kloof in de grootteorde van 2,2GW.[3]

Interessanter is dat Elia een reeks alternatieve scenario's doorrekent: zogenaamde sensitiviteiten. Daaruit leidt ODE af hoeveel een volgehouden inzet op milieuvriendelijke oplossingen kan bijdragen aan de bevoorradingszekerheid.

Een "milieuvriendelijk scenario", met een combinatie van energiebesparing, meer hernieuwbare energie (vooral wind), meer flexibiliteit, meer opslag en meer warmte-kracht koppeling komt zo tot een **extra bijdrage aan de bevoorradingszekerheid van 2GW**.[4] Meer dan de helft van de kloof die Elia berekent voor 2025 dus. Tegen 2030 zou de combinatie van milieuvriendelijke oplossingen meer dan de voor dat jaar berekende kloof kunnen dekken.

Figuur 1. Vergelijking nodige nieuwe capaciteit en extra inzet milieuvriendelijke opties (Bron: ODE obv Elia Adequacy & Flexibility report, juni 2019)

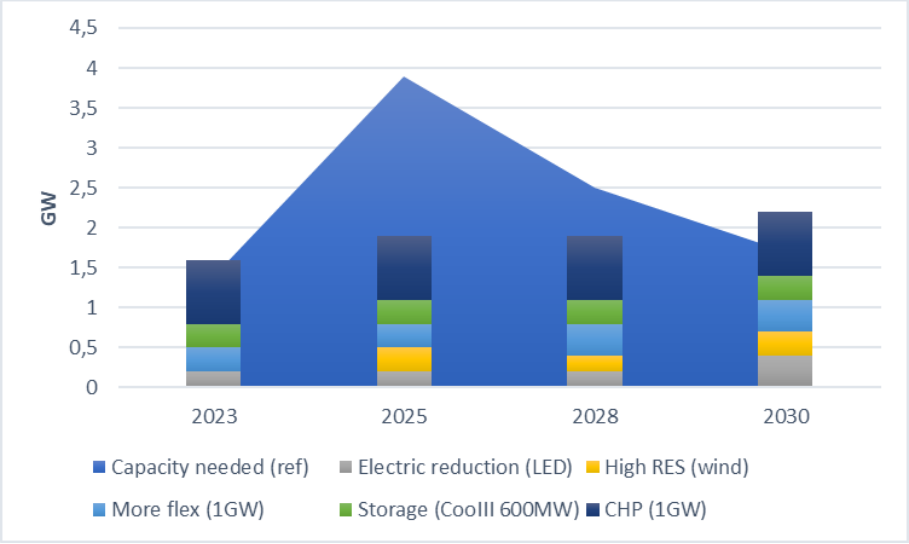

Dit is bovendien een conservatieve inschatting. We verwezen al naar de kanttekeningen van de CREG. De bijdrage van hernieuwbare energie zal bovendien zeker hoger liggen dan de niveaus in het ontwerp Nationaal Energie- en Klimaatplan dat Elia gebruikte als referentie. De Europese Commissie spoorde op 18 juni 2019 België aan om in het finale Belgische plan een grotere bijdrage te leveren aan de Europese doelstellingen.[5] Onder andere het ambitieniveau voor hernieuwbare energie zouden de Belgische regeringen moeten bijstellen naar 25% in de plaats van 18%. Wanneer Elia de berekening doet van de finale te veilen capaciteit zal ze rekening kunnen en moeten houden met hogere niveaus van hernieuwbare energie, en een lagere energievraag omwille van hogere inspanningen voor energiebesparing.[6]

Belangrijke rol voor de gewesten

Het zijn grotendeels de **gewesten** die binnen hun bevoegdheden en instrumentarium de investeringen voor deze oplossingen kunnen aansturen. Ze hebben daar geen capaciteitsvergoeding

[3] Hoorzitting Klimaatcommissie, Kamer, 15/6/2019
[4] Gebaseerd op figuur 4.3 van het Elia rapport: som van low electrification (als proxy voor effect elektriciteitbesparing, vb via LED), high RES, 1GW flex, Coo III, 1GW CHP
[5] https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/be_rec_en.pdf
[6] Zie ook de reactie van ODE, BOP en EDORA op het ontwerp NEKP: https://images.ode.be/2019618162717529_edora-ode-bop-reaction-on-necp-final.pdf

(CRM) voor nodig. Het toont hoe belangrijk het is om alle beleidsniveaus in dit dossier te laten samenwerken. ODE roept de gewesten op om zoveel mogelijk binnen hun bevoegdheden extra WKK, windenergie en energiebesparing te stimuleren. Ook via de distributietariefzetting kunnen de gewesten en de gewestelijke regulatoren een belangrijke bijdrage leveren aan het activeren van vraagsturing. De consument en het klimaat zullen er alleen maar wel bij varen.

Het zal essentieel zijn dat de Vlaamse overheid Elia ondersteunt bij de versterking voor de winter van 2025 van de verbinding van de Belgische kust naar het achterland zodat de nieuwe offshore wind parken op tijd hun productie op het net kunnen zetten. Uiteraard zal de federale overheid op haar beurt ook op tijd de veiling voor de volgende reeks offshore wind parken moeten lanceren.

Capaciteitsmechanisme als noodoplossing

ODE begrijpt dat de administratie, de regulator en Elia het capaciteitsmechanisme voorbereiden om op tijd te zijn om in 2021 de eerste veiling voor capaciteit in 2025 te kunnen houden. ODE zal in de Taskforce CRM haar bijdrage aan de ontwerpdiscussies leveren.

Uit de analyse van de nodige capaciteitsblokken blijkt dat er een kans bestaat dat de markt niet autonoom voor voldoende capaciteit zal zorgen. Daarom is het zinvol om een capaciteitsmechanisme uit te werken dat de minimaal nodige investeringen kan stimuleren. Daarbij is tijdige beschikbaarheid van de nodige capaciteit zowel aan aanbods- als aan vraagzijde uiteraard cruciaal, net als het zoveel mogelijk vermijden van marktverstoring of windfall profits. Essentieel is om binnen de grenzen van de energieregulering, het streven naar technologieneutraliteit en de staatsteunregels investeringen te stimuleren die bijdragen aan de duurzame energietransitie. Nieuwe gascentrales kunnen in een overgangsfase nodig zijn, maar mogen ons niet vast zetten in langer dan wenselijke afhankelijkheid van fossiele brandstoffen.

In een ideaal scenario zal de markt ervoor zorgen dat de juiste investeringen komen op het juiste moment, zonder dat een speciaal mechanisme nodig is. De situatie in België is echter zeer uitzonderlijk door het abrupt verdwijnen van de kerncentrales uit de markt. Enkel vertrouwen op de markt houdt daarom een risico in. Maar we moeten ook alle kansen grijpen om het CRM zo weinig mogelijk nodig te hebben.

Neem alle capaciteitsopties en verbruikersgedrag in rekening bij bepalen toereikendheid

Op 4 april 2019 keurde de federale regering de kaderwet voor de invulling van capaciteit voor elektriciteitsproductie voor de Belgische vraag goed. Deze kaderwet voorziet onder meer regels voor de algemene werking van het mechanisme en het jaarlijks te doorlopen proces en de verdeling van de rollen en verantwoordelijkheden. Enkele belangrijke koninklijke besluiten zullen de werking van de capaciteitsondersteuning, het volume en de financiering van de kosten bepalen.

Het Europese Clean Energy Package is ondertussen finaal aangenomen door de lidstaten en het Europees parlement. Dit wetgevend pakket bevat een aantal belangrijke elementen die de lidstaten moeten respecteren bij de invulling van instrumenten die de 'adequacy' op nationaal en Europees niveau beïnvloeden. Het is aangewezen de CRM wet proactief conform deze toekomstige context te implementeren.

In het bijzonder denken we hierbij aan de nood om eerst alle marktverstoringen weg te werken (zie artikel 20.3), het mechanisme tijdelijk te maken (artikel 21.8 en artikel 22.1.a) en de nood om het in te voeren in een regionale context (zie artikel 20.12). Dit moet onderwerp zijn van het implementatieplan dat Elia aan de Europese Commissie zal voorleggen.

Het is belangrijk om het gehanteerde model voor de adequacy studie **open-source** beschikbaar te stellen zodat onafhankelijke onderzoekers dit kunnen verifiëren en eventueel bijkomende sensitiviteitsanalyses kunnen uitvoeren. Vandaag is het gehanteerde model te weinig transparant.

De berekening van de toereikendheid moet rekening houden met de bijdrage van alle middelen die daadwerkelijk bijdragen aan de voorzieningszekerheid, met inbegrip van bestaande en toekomstige productie, energieopslag, sectorale integratie, vraagrespons (bv de bijkomende vraagrespons in de winter 2018-2019) en invoer- en uitvoermogelijkheden, warmtekrachtkoppeling en hernieuwbare energieproductie in de omliggende landen. De berekende vraagcruve moet rekening houden met energie-efficiëntie maatregelen. De bereidheid om te betalen voor levering (Value of lost load) gekoppeld aan het wenselijke betrouwbaarheidsniveau (richtlijn art. 25.3) is ook een belangrijke factor bij het bepalen van de vraag.

> *More specifically, according to article 20 of the regulation, Member States need to develop and publish an implementation plan with a timeline for adopting measures to eliminate any identified regulatory distortions or market failures. The regulation mentions the need to implement market rules in line with article 3 of the regulation (which asks amongst others to facilitate the development of more flexible generation, sustainable low carbon generation, and more flexible demand) and the need to remove regulatory distortions, removing price caps, introduce shortage pricing function for balancing energy, increasing interconnection and internal grid capacity, enabling self-generation, energy storage, demand side measures and energy efficiency by adopting measures to eliminate any identified regulatory distortions, ensuring cost-efficient and market-based procurement of balancing and ancillary services, removing regulated prices. Moreover, according to article 21 of the legislation, Member States shall assess whether a capacity mechanism in the form of strategic reserve is capable of addressing the resource adequacy concerns. Where this is not the case, Member States may implement a different type of capacity mechanism.*

De consument reageert nog niet of kan nog niet reageren op korte termijn prijssignalen: bij hoge piekvraag en daaruit volgende hoge prijzen, blijkt de consument zijn verbruik vandaag inderdaad niet te verminderen en daardoor de piekvraag te temperen. We moeten dus alles in het werk zetten om de prijselasticiteit van elektriciteit in de markt te verhogen en de daaruit voorvloeiende flexibiliteit te kunnen benutten. De digitale meter in Vlaanderen zal dit mogelijk maken bij residentiële klanten want deze meter laat een vermogensbegrenzing toe als de klant daarmee instemt. In functie van een contractuele maximum prijs kan de leverancier dan het vermogen van de afnemer tijdens schaarste bijsturen. Een veralgemeende toepassing van decentrale vraagsturing vermindert en vertraagt de vraag naar centrale capaciteitsmechanismes.

Het spreekt vanzelf dat sociale flankerende maatregelen nodig zijn om kwetsbare groepen tijdens de momenten van schaarste voldoende vermogen tegen betaalbare prijzen aan te bieden.

Faciliteer toegang voor decentrale capaciteit tot capaciteitsmechanisme

Het capaciteitsmechanisme moet maximaal toegankelijk zijn voor decentrale en hernieuwbare capaciteit. De belangrijkste decentrale en hernieuwbare oplossingen voor bevoorradingszekerheid in België (winterpiekverbruik) zijn: WKK gekoppeld aan warmtenetten, vraagsturing en opslag, hernieuwbaar gas en kleinschalige biomassa en offshore en onshore windenergie.

Energiebesparing, met name elektriciteitbesparing door efficiëntere toestellen en LED-verlichting is natuurlijk een prioritaire ingreep. Die kan echter niet binnen het capaciteitsmechanisme een vergoeding krijgen.

Minimumgroottes voor eenheden om deel te nemen aan het capaciteitsmechanisme zijn voor ODE in principe te vermijden. Iedere eenheid zou moeten kunnen individueel deelnemen, en beslissen of het (economisch, administratief) de moeite is om te bieden bij een van de veilingen. Aggregatie is dan een optie om eventuele administratieve drempels te overwinnen, en schaalvoordelen te realiseren.

De kaderwet voorziet de mogelijkheid om een minimumdrempel in te voeren. Eenheden met een capaciteit onder de minimumdrempel moeten zich aggregeren om te kunnen participeren in een van de CRM veilingen of in de secundaire markt. Boven de minimumdrempel moet iedere productie-eenheid verplicht prekwalificeren ongeacht of ze al dan niet participeert in de CRM veilingen.

ODE stelt voor de minimumdrempel vast te leggen op basis van een kosten-baten analyse die uitmaakt waar het beste evenwicht ligt tussen de administratieve last voor aanvrager en beheerder van de veiling enerzijds en het extra potentieel aan capaciteit als eenheden rechtstreeks kunnen participeren anderzijds. Wij vernemen dat het CRM *Comité de Suivi* voorlopig de drempel op 1 MW legt. Dit lijkt ons zeer hoog. In deze tijden van steeds gesofisticeerder databeheer en internetplatformen mag administratieve complexiteit (van bijvoorbeeld een paar duizend biedingen) aan de kant van Elia geen argument zijn. Het is belangrijk om kleine eenheden te kunnen laten deelnemen om zo het potentieel van decentrale flexibiliteit te ontsluiten. Een drempel van **250 kW** lijkt ons alvast meer in de juiste richting, maar zou dus het resultaat moeten zijn van een grondige kosten-baten analyse. Een andere mogelijkheid is om alle eenheden die op het moment van de veiling beschikken over een automatische (AMR) of digitale meter te laten prekwalificeren.

Op basis van de informatie over certificaatgerechtigde installaties in Vlaanderen beschikbaar bij het Vlaams Energieagentschap[7] identificeren wij volgende capaciteit aan opgesteld vermogen van eenheden onder 1 MW in Vlaanderen.

	Cumulatief vermogen eenheden <1MW in Vlaams gewest (MW)
PV <250 kW	2266,0
PV > 250 kW < 1 MW	304,0
wind	2,1
biogas/massa	9,2
hydro	0,1
aardgas	42,0
Totaal	2623,4
Totaal zonder PV	**53,4**

De prekwalificatie moet in het algemeen en zeker voor kleine eenheden zo eenvoudig en snel mogelijk zijn. De kwalificatie moet geldig blijven bij volgende veilingen, zolang de eenheid niet verandert. Gebruik voor de prekwalificatie een gestandaardiseerd online platform dat op basis van bijvoorbeeld het ondernemingsnummer vooraf ingevulde basisgegevens verzamelt die de aanvrager dan beperkt verder aanvult en valideert.

Het valt te overwegen om een **gewone en een lichte prekwalificatieprocedure** te voorzien. Grote installaties of vermogens moeten de gewone procedure volgen. Daarbij mag voor nieuwe projecten ook een zicht op de nodige vergunningen en levering van energie niet ontbreken. Voor kleine

[7] https://www.energiesparen.be/energiekaart/cijfers

installaties geldt dan een eenvoudiger en snellere procedure, waarbij Elia steekproefgewijs controle kan uitvoeren.

Prioritiseer milieuvriendelijke oplossingen

De staatssteunregeling laat toe om milieuvriendelijke oplossingen binnen een CRM voorrang te geven. Sowieso moeten de specifieke emissies van thermische eenheden onder de drempel blijven van 550 g CO_2/kWh. Als twee biedingen met dezelfde prijs naast elkaar eindigen kan de lidstaat voorkeur geven aan de bieding met de laagste CO_2-uitstoot.

ODE stelt voor deze optie als tweede selectiecriterium (na prijs) in te bouwen in het veilingsmechanisme. Dit is ook geïmplementeerd in de Poolse, Italiaanse en Franse CRM.

> *State aid guidelines:*
>
> *(220) Aid for generation adequacy may contradict the objective of phasing out environmentally harmful subsidies including for fossil fuels. Member States should therefore primarily consider alternative ways of achieving generation adequacy which do not have a negative impact on the objective of phasing out environmentally or economically harmful subsidies, such as facilitating demand side management and increasing interconnection capacity.*
>
> *(233) … (d) give preference to low-carbon generators in case of equivalent technical and economic parameters.*

Een belangrijke bezorgdheid is het risico op te lange van fossiele aardgasafhankelijkheid door in te zetten op nieuwe STEG-centrales. Om in overeenstemming te zijn met het klimaatakkoord van Parijs zou de productie van elektriciteit tegen 2040 volledig CO_2-neutraal moeten zijn. In het huidige design van de CRM kan een geselecteerde STEG een contract krijgen van 15 jaar. Als dit contract start in 2025 eindigt het juist in 2040. Als het na 2025 start loopt het tot voorbij de deadline van 2040.

Verzeker daarom voor productie-eenheden op gas de geleidelijke overschakeling naar **hernieuwbaar gas** tegen 2035. Hernieuwbaar gas uit elektrolyse met groene stroom of biogas zal niet oneindig beschikbaar zijn. Het lijkt logisch het prioritair in te willen zetten in de industrie en in de energieproductie tijdens periodes zonder wind of zon.

Het is overigens nog de vraag of eventuele contracten van 15 jaar in lijn te brengen zijn met de Europese verordening Interne Markt. Die stelt dat de Commissie een CRM slechts zal goedkeuren voor een periode van maximaal 10 jaar.[8]

Extra T-1 veiling valt te overwegen

Het minimaal te reserveren volume in de T-1 veiling is volgens de wet “minstens gelijk aan de capaciteit die gemiddeld minder dan 200 draaiuren heeft per jaar”, vermeerderd met de onzekerheidsmarge in de initiële volumeberekening door Elia. Het Adequacy & Flexibility Report van juni 2019 leert dat ongeveer 2GW capaciteit minder dan 200 draaiuren per jaar zou hebben. De T-4 veiling is echter ook mogelijk belangrijk voor vraagsturing, windparken, opslag en WKK.

Uit het Adequacy rapport blijkt een mogelijke eerste nood aan nieuwe capaciteit in de winter van 2022-2023. Tegelijk blijkt uit de sensitiviteitsanalyse die we gebruikten voor Figuur 1 dat het potentieel aan milieuvriendelijke oplossingen meer dan voldoende moet zijn om de kloof op dat

[8] Verordening artikel 21.8

moment op te vangen. Het valt dan ook te overwegen om in 2021 ook een T-1 veiling tegen dezelfde voorwaarden als die in 2024 te organiseren. Dit staat toe om ervaring op te bouwen met de veiling en een eerste test uit te voeren van de decentrale capaciteitsopties in de Belgische markt.

Verzeker effectieve en gelijkwaardige toegang voor aggregatie

ODE kan zich vinden voorgestelde maximale grootte van 100 MW voor een geaggregeerde portfolio.

Omdat aggregatie de figuur zal zijn waarmee decentrale capaciteit waarschijnlijk aan de veilingen zal deelnemen is het primordiaal om geen discriminatie in te voeren ten nadele van aggregatie. Bij het ontwerp van de CRM moet worden gestreefd naar een eenvoudig design, om informatie assymetrie zoveel mogelijk te ondervangen, en concurrentie tussen alle spelers maximaal te bevorderen.

Factoren om te bewaken bij het ontwerp: derating bij combinatie van verschillende technologieën, (pre)qualificatieprocedure, monitoring. Het is beter geen te zware monitoring op te leggen, en in plaats daarvan de markt te laten werken, inclusief boetes bij non-performance. De sancties moeten in verhouding zijn tot de voordelen van deelname aan de CRM voor een investeerder. Boetes zijn noodzakelijk om roekeloos gedrag te ontraden maar mogen ook niet te ver gaan, en zo alle investeerders wegjagen (met de kleine investeerders als eerste slachtoffer).

Vermijd windfall profits en combinatie van steun

Ontwerp de veiling zodanig dat windfall profits zoveel mogelijk uitgesloten worden. ***Pay as cleared*** (met intermediaire prijscaps) in combinatie met biedingsverplichtingen op bestaande capaciteit lijkt daarbij de te verkiezen optie. Dit maakt €0 resultaat mogelijk en moedigt maximale concurrentie aan tussen alle spelers op de markt. Een €0 resultaat is belangrijk in het geval de energiemarkt zelf toch de juiste investeringsprikkels geeft in de toekomst. *Pay as cleared* is transparanter en ook toegankelijker voor aggregaties. Het aantal prijscaps moet beperkt blijven om het mechanisme niet nodeloos ingewikkeld te maken.

Een voor ODE belangrijk aandachtspunt is de combinatie van CRM met (gewestelijke of federale) steun in de vorm van groene stroomcertificaten, investeringssteun of *contracts for difference*. De state aid guidelines bevatten het principe van maximum aid intensities (zie EEAG 77 tot 82). Specifiek zeggen ze oa. *"Aid may be awarded concurrently under several aid schemes or cumulated with ad hoc aid, provided that the total amount of State aid for an activity or project does not exceed the limits fixed by the aid ceilings laid down in these Guidelines."* Die percentages staan in een bijlage, en gaan van 65% tot 45% van in aanmerking komende kosten.

Wat dit nu in de praktijk betekent voor de Belgische certificatenschema's is onduidelijk. Maar het is dus niet per definitie onmogelijk CRM te combineren met GSC/WKC. Wel is het zo dat als capaciteit zowel CRM als andere steun ontvangt, de Europese Commissie in andere lidstaten oplegde dat de steun in mindering werd gebracht van de CRM.[9] In Vlaanderen zou dit bijvoorbeeld kunnen door de steun via CRM in rekening te brengen bij de berekening van de onrendabele top voor groene stroomprojecten, waardoor de nodige steun via groene stroomcertificaten (GSC) equivalent zou verminderen.

Toegang tot CRM is voor hernieuwbare energieprojecten alleen interessant als het leidt tot een extra investeringsimpuls. Als het Vlaams Energieagentschap de CRM steun in rekening brengt bij het vastleggen van de banding factor voor groene stroomcertificaten, is het eigenlijk een vestzak broekzak operatie, met overigens complexe intra Belgische discussies tot gevolg. Maar dus zonder

[9] Polen, Ierland, Italië, Verenigd Koninkrijk

extra investeringsimpuls, en bovendien extra complexiteit die nadelig is voor iedereen (zowel de sector als de overheden).

Bijgevolg is ODE geen vragende partij om hernieuwbare energie of WKK eenheden die GSC/WKC ontvangen toe te laten tot de CRM veiling. Op eenvoudig verzoek moet de Vlaamse administratie in staat zijn de nodige informatie te bezorgen in het kader van de prekwalificatie. Dit neemt niet weg dat Elia alle bestaande of verwachte capaciteit aan hernieuwbare energie natuurlijk wel in rekening moet brengen bij de bepaling van de te veilen capaciteitshoeveelheid in T-1 en T-4 respectievelijk.

Het is belangrijk dat investeringen in WKK's, vergeleken met gelijkaardige installaties die alleen elektriciteit zouden produceren, ook in de toekomst interessant blijven.

Laat eenheden toe die in het verleden steun kregen of er geen nodig hebben

Als een hernieuwbare energie eenheid niet langer GSC of WKC ontvangt of ze niet nodig heeft, moet ze wel afzonderlijk of in aggregaties deel kunnen nemen aan de CRM veiling teneinde een dubbeltelling (en dus buitensporige systeemkost) te voorkomen.

Als toepassingen die in het verleden steun kregen niet mogen deelnemen aan de CRM bestaat de kans dat deze capaciteiten uit de markt zullen verdwijnen. Nochtans zal een beperkte steun (voor levensverlenging, upgrade…) in de meeste gevallen veel goedkoper zijn dan de steun aan een nieuwe capaciteit. Bovendien zal de deelname van dergelijke eenheden het volume en de liquiditeit van het aanbod vergroten, wat extra positief is om strategisch biedgedrag en hogere prijzen te vermijden.

Het is interessant om op te merken dat DG Competition in de uitspraak over de CRM in Noord-Ierland aangaf dat een capaciteit na het aflopen van zijn operationele steun contract deel kan nemen aan de CRM: *"…they will be free to participate in the CRM only once their renewables contracts expire"*.[10]

Voor nieuwe PV of windprojecten komt anderzijds het moment steeds dichterbij dat geen certificatensteun meer nodig zal zijn. Dat moment zal zeer waarschijnlijk binnen de tijdshorizon van het CRM liggen.

Het is dus belangrijk dat hernieuwbare energieproductie capaciteit wel kan kwalificeren, op voorwaarde dat ze momenteel geen andere steun krijgt.

Terugvalopties voorbereiden in geval ze nodig blijken

De kaderwet bevat ook de mogelijkheid om sites voor productiecapaciteit te veilen of om productie-eenheden zelf te bouwen.[11] Deze opties zijn terugvalopties mocht de capaciteitsvergoeding niet op tijd tot de gewenste bevoorradingszekerheid leiden en er een manifest risico in de Belgische regelzone zou ontstaan. Op het vlak van staatssteunregels, marktwerking, deelname van innovatieve oplossingen zijn deze terugvalopties merkbaar slechter. Op dit moment is ODE dus geen voorstander van het activeren van deze opties.

Aangezien de tijd dringt, lijkt het wel voorzichtig bestuur om deze opties al te beginnen voorbereiden, in geval ze toch nodig zouden blijken.

[10] (124) in SA.44465 http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/268118/268118_1948215_123_2.pdf
[11] Afdelingen 3 en 4 van de kaderwet van 4 april 2019